

"BİR KADININ HİSLERİ HER ŞEYİ,
KELİMELERE VE BİLİNCE İHTİYAÇ
DUYMAKSIZIN BİLİR."

STEFAN

ZWEIG

BİLİNMEYEN
BİR KADININ
MEKTUBU

—
BİR KADININ
HAYATINDAN
24 SAAT

8. BASKI
Çeviri: ESEN TEZEL

♥ can
modern

STEFAN ZWEIG
BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU
—
BİR KADININ
HAYATINDAN 24 SAAT

Can Modern

Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu - Bir Kadının Hayatından 24 Saat, Stefan Zweig

Almanca aslından çeviren: Esen Tezel

Brief einer Unbekanntten - 24 Stunden aus dem Leben einer Frau

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2017

8. basım: Ağustos 2019, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Nükhet Polat

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Burçak Başpınar

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3437-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

STEFAN ZWEIG
BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU
—
BİR KADININ
HAYATINDAN 24 SAAT

UZUN ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Esen Tezel

Stefan Zweig'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Dünün Dünyası, 1985

Amok Koşucusu, 1990

Yarının Tarihi, 1991

Lyon'da Dügün, 1992

İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar,
1995

Joseph Fouché, 1996

Günlükler, 1997

Satranç, 1997

Değişim Rüzgârı, 1998

Amerigo, 2005

Sabırsız Yürek, 2006

Marie Antoinette, 2006

Rotterdamlı Erasmus, 2008

Balzac, 2009

Macellan, 2010

Hayatın Mucizeleri, 2011

Montaigne, 2012

*Vicdan Zorbalığa Karşı ya da
Castellio Calvin'e*, 2014

*Üç Usta: Balzac, Dickens,
Dostoyevski*, 2015

Mary Stuart, 2016

*Şeytanla Savaş: Hölderlin, Kleist,
Nietzsche*, 2017

*Kendi Hayatını Yazan Üç Yazar:
Casanova, Stendhal, Tolstoy*, 2017

O muydu?, 2018

Bir Kalbin Çöküşü, 2018

Olağanüstü Bir Gece, 2019

STEFAN ZWEIG, 1881'de Viyana'da doğdu. Avusturya, Fransa ve Almanya'da öğrenim gördü. Savaş karşıtı kişiliğiyle dikkat çekti. 1919-1934 yılları arasında Salzburg'da yaşadı, Nazilerin baskısı yüzünden Salzburg'u terk etmek zorunda kaldı. 1938'de İngiltere'ye, 1939'da New York'a gitti, birkaç ay sonra da Brezilya'ya yerleşti. Önceleri Verlaine, Baudelaire ve Verhaeren çevirileriyle tanındı, ilk şiirlerini ise 1901'de yayımladı. Çok sayıda deneme, öykü, uzun öykünün yanı sıra büyük bir ustalıkla kaleme aldığı yaşamöyküleriyle de ünlüdür. Psikolojiye ve Freud'un öğretisine duyduğu yoğun ilgi, Zweig'in derin karakter incelemelerinde ifade bulur. Özellikle tarihsel karakterler üzerine yazdığı yorumlar ve yaşamöyküleri, psikolojik çözümler bakımından son derece zengindir. Zweig, Avrupa'nın içine düştüğü siyasi duruma dayanarak 1942'de Brezilya'da karısıyla birlikte intihar etti.

ESEN TEZEL, 1978'de İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Franz Kafka, Stefan Zweig, Thomas Mann, Emine Sevgi Özdamar, Cees Nooteboom gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Halen serbest editör ve çevirmen olarak çalışmaktadır.

BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU

Tanınmış roman yazarı R., dağlara yaptığı üç günlük dinlendirici geziden sabahın erken saatlerinde Viyana'ya döndüğünde, tren garından aldığı gazetenin tarihine göz atar atmaz o gün doğum günü olduğunu hatırladı. Kırk birinci, diye geçirdi içinden çabucak ve bu tespit ona kendini ne iyi ne de kötü hissettirdi. Gazetenin hışırtılı sayfalarını ayaküstü karıştırdıktan sonra bir araba kiralarak evine gitti. Uşağı, o yokken yapılan iki ziyareti ve gelen birkaç telefonu bildirdikten sonra birikmiş mektupları bir tepside getirdi. R. onlara kayıtsızca göz gezdirdi, göndereni kendisi için önemli olan birkaç tanesinin zarfını açtı; tanımadığı bir elyazısıyla yazılmış, fazla kalın görünen bir mektubu önce bir kenara bıraktı. Bu arada çayı gelmişti; koltuğa rahatça yayıldı, bir kez daha gazeteyi ve birkaç dergiyi karıştırdı, sonra bir puro yaktı ve kenara koyduğu mektubu tekrar eline aldı.

Mektup daha önce hiç görmediği, huzursuz bir kadın elyazısıyla alelacele kaleme alınmış, daha ziyade müsveddeyi andıran iki düzine sayfadan oluşuyordu. İçinde unutulmuş bir not olabilir mi diye gayriihtiyari bir kez daha zarfı yokladı. Ancak zarf boştu ve tıpkı mektup gibi onun da üzerinde ne gönderenin adresi ne de imza vardı. Tuhaf şey, diye düşündü ve mektubu tekrar eline aldı.

“Beni hiç tanımamış olan sana,” yazıyordu yukarıda hitap ve başlık olarak. Şaşkın bir halde kalakaldı: Bu yazılan kendisine mi yönelikti, yoksa hayalî bir insana mı? Birden merakı uyandı. Ve mektubu okumaya başladı:

“Dün çocuğum öldü – bu küçük, narin hayat için üç gün üç gece ölümle mücadele ettim, grip onun o zavallı, sıcak bedenini ateşler içinde titretirken kırk saat boyunca başucunda oturdum. Kor gibi yanan alnına soğuk bezler koydum, çırpınan küçük ellerini gece gündüz tuttum. Üçüncü akşam pes ettim. Gözlerimi açık tutamıyordum, ben farkında olmadan kapanıyorlardı. Sert koltukta üç-dört saat uyumuşum, o arada ölüm onu almış. Zavallı, tatlı yavrucak şimdi orada, daracık çocuk yatağında, öldüğü haliyle yatıyor; sadece gözlerini, o zeki bakışlı kahverengi gözlerini kapatıp ellerini beyaz pijamasının üzerinde kavuşturdu; yatağının dört ucunda dört mum yanıyor. Ona bakmaya cesaret edemiyorum, kımlıdamaya cesaret edemiyorum, çünkü mumlar titrediğinde, oğlumun yüzünde ve sınımsız kapalı ağızda gölgeler oynuyor, o zaman da yüz hatları hareket ediyormuş gibi oluyor; sanki ölmemiş, uyanıp o incecik sesiyle bana çocuksu şefkatiyle bir şey söyleyecekmiş gibi geliyor. Ama biliyorum ki öldü, bir kez daha ümitlenmemek, bir kez daha hayal kırıklığına uğramamak için artık ona bakmak istemiyorum. Biliyorum, biliyorum, dün çocuğum öldü – artık benim için dünyada yalnız sen varsın, yalnız sen, benim kim olduğumu bilmeyen, şu anda her şeyden habersiz gönül eğlendiren, bir şeylerle ya da birileriyle hoşça vakit geçiren sen. Yalnız sen, beni hiç tanımamış olan ve daima sevdiğim sen.

Beşinci mumu alıp sana bu mektubu yazdığım masaya koydum. Çünkü ruhumdakileri haykırmadan ölü çocuğumla yalnız kalamam ve bu korkunç anda sana değil

de kime sesleneceğim, sen ki benim her şeyimdin ve her şeyimsin! Belki çok açık konuşamıyorum, belki beni anlamıyorsun – kafamda bir ağırlık var, şakaklarım atıyor, eklemelerim öylesine ağrıyor ki... Sanırım ateşim yükseldi, sinsice sürünerek kapı kapı gezen grip herhalde bana da geçti; aslında bu iyi olur, çünkü o zaman çocuğumla beraber ben de giderim ve kendime bir şey yapmak zorunda kalmam. Bazen gözlerim kararıyor, belki bu mektubu bile bitiremeyeceğim – ama bir kez olsun, sadece bir kez olsun sana, beni hiç tanımamış olan sana seslenmek için bütün gücümü toplamak istiyorum sevgilim.

Bir tek sana seslenmek, sana ilk kez her şeyi anlatmak istiyorum; aslında daima sana ait olan ve hiç bilmediğin bütün hayatımı öğrenmelisin. Fakat sırrım ancak ben öldükten sonra, bana cevap vermek zorunda kalmayacağın zaman, eklemelerimi kâh soğuktan kâh sıcaktan titreten şey hakikaten sonum olduğunda sana ulaşacak. Yaşamaya devam edersem bu mektubu yırtar atar ve şimdiye dek nasıl sustuysam bundan sonra da öyle susarım. Fakat eğer mektubum eline geçtiyse bil ki burada bir ölü sana hayatını anlatıyor; yaşadığı ilk dakikadan son dakikaya kadar sana ait olan hayatını. Sözlerimden korkma: Bir ölü artık hiçbir şey istemez; ne aşk ne merhamet ne de teselli... Benim senden istediğim tek şey, sana sığınan acımın dile getirdiği her şeye inanman. Bütün anlatıklarına inan, bir tek bunu rica ediyorum senden: İnsan biricik yavrusunun ölüm ânında yalan söylemez.

Sana tüm hayatımı, ancak seni tanıdığım gün gerçek anlamda başlayan bu hayatı anlatacağım. Ondan öncesi, hafızamın nüfuz edemediği bulanık bir karmaşa, her tarafını örümcek ağları sarmış, tozlu, kalbimin hatırlamadığı belli belirsiz birtakım nesnelere ve insanlarla dolu bir mahzen. Sen geldiğinde ben on üç yaşındaydım ve halen oturmakta olduğun binada, şu anda bu mektubu, hayatımın

son nefesini elinde tuttuğın binada, aynı koridorda, seninkinin tam karşısındaki dairede oturuyordum. Kuşkusuz bizi, bir mali müşavirden dul kalan yoksul bir kadınla (daima matem elbisesi giyerdi) onun yeniyetme, sıkı kızını hatırlamazsın –çok kendi halimizdeydik, adeta küçük burjuva yoksulluğumuza gömülmüştük– belki de ismimizi hiç duymadın, çünkü dairemizin kapısında isim tabelası yoktu ve kimse gelmez, kimse bizi sormazdı. Hem zaten üzerinden çok zaman geçti, on beş-on altı yıl, hayır, kuşkusuz hatırlamazsın sevgilim ama ben, ah, ben her ayrıntıyı tutkuyla hatırlıyorum, bugün gibi aklımda olan o günü, hayır, o ânı, ilk kez senden bahsedildiğini duyduğum, seni ilk gördüğüm ânı; nasıl hatırlamam, benim için hayat o zaman başladı. Sabırlı ol sevgilim, sana her şeyi başından, en başından anlatacağım, yalvarırım on beş dakika beni dinlemekten yorulma, çünkü ben hayatım boyunca seni sevmekten yorulmadım.

Sen binaya taşınmadan önce o evde çirkin, kötü, kavgaya yer arayan insanlar oturuyordu. Yoksullardı ve en çok komşularının, yani bizim yoksulluğumuzdan nefret ederlerdi, çünkü bu yoksulluğun onların o seviyesiz, alt tabaka kabalıklarıyla en ufak bir ortak yönü yoktu. Adam ayyaştı ve karısını dövüyordu, sık sık gecenin bir yarısı düşen sandalyelerin ve şangır şungur kırılan tabakların sesine uyanıyorduk; hatta bir keresinde kadın dayaktan ağzı burnu kan içinde, saçları başı dağılmış vaziyette merdivene fırladı, sarhoş kocası da insanlar evlerinden çıkıp onu polis çağırmakla tehdit edene dek arkasından böğürüp durdu. Annem başından itibaren onlarla her türlü münasebetten kaçınmış ve bana çocuklarıyla konuşmayı yasaklamıştı, onlar da her fırsatta benden bunun öcünü alıyorlardı. Beni sokakta gördüklerinde arkamdan bağırarak ayıp sözler söylüyorlardı; hatta bir keresinde, sıkıştırılmış kartoplarını bana öyle bir fırlatmışlardı ki, al-

nım kanamıştı. Bütün bina ortak bir içgüdüyle bu insanlardan nefret ediyordu; dolayısıyla bir gün beklenmedik bir olay nedeniyle –sanırım adam hırsızlıktan hapse atılmıştı– pılı pırtıyı toplayıp evden taşınmak zorunda kaldıklarında hepimiz derin bir nefes aldık. Binamızın kapısındaki kiralık ilanı birkaç gün durdu, sonra çıkarıldı ve bir yazarın, yalnız yaşayan, sessiz sakin bir beyefendinin evi tuttuğu haberi kapıcı vasıtasıyla hızla yayıldı. Senin adını ilk kez o zaman duydum.

Birkaç gün sonra, evi pasaklı eski kiracılarının arkasından pırlıl pırlıl hale getirmek üzere badanacılar, boyacılar, temizlikçiler, duvar kâğıdı ustaları sökün etti; evden çakma, vurma, silme, kazıma sesleri geliyordu ama annem bu durumdan memnundu, karşıdaki o pis meyhaneden nihayet kurtulduğumuzu söylüyordu. Seni taşınma sırasında bile görmedim; bütün bu işlere uşağın, sessiz ve kontrollü bir biçimde her şeyi yukarıdan yöneten, ufak tefek, ciddi tavırlı, kır saçlı üst tabaka uşağı nezaret ediyordu. Hepimizi çok etkilemişti; çünkü birincisi, kenar mahalledeki binamızda bir üst tabaka uşağı çok yeni bir şeydi ve ikincisi, herkese fevkalade nazik davranıyor ama bir basamakta dikilip hizmetçilerle ahbablık da etmiyordu. Daha ilk günden itibaren annemi hanımefendi sayarak saygıyla selamladı, benim gibi bir ufaklığa karşı bile daima içten ve ciddiydi. Senin adını andığında bunu daima büyük bir hürmetle, özel bir saygıyla yapıyordu; sana, alışlagelmiş uşaklığın çok ötesinde bir hisle bağlı olduğu hemen anlaşılıyordu. Bunun için onu, o iyi yürekli, ihtiyar Johann'ı ne çok sevdim; ama daima senin etrafında bulunup sana hizmet etme şansına sahip olduğu için kıskandım da.

Sevgilim, sana bütün bunları, bu neredeyse gülünç ayrıntıları anlatıyorum ki, ben olan o ürkek, gözü korkmuş çocuk üzerinde daha başından itibaren nasıl böyle

STEFAN ZWEIG'İN 1920'Lİ YILLARDA
KALEME ALDIĞI "BİLİNMEYEN BİR
KADININ MEKTUBU" VE "BİR KADININ
HAYATINDAN 24 SAAT" ADLI ÖYKÜLER
OKURU İNSAN RUHUNUN
DEHLİZLERİNE DOĞRU BİR YOLCULUĞA
ÇIKARIYOR: RUHTA İZ BIRAKAN ANLAR,
İNSANIN YAZGISINI DEĞİŞTİREN
KARŞILAŞMALAR, YENİLGİLER VE
HAYAL KIRIKLIKLARI İNSANIN
VARLIĞINI ESİR ALAN TUTKUNUN
FARKLI VEÇHELERİ EKSENİNDE
ÖYKÜLENİYOR.

ZWEIG'İN ÖYKÜLERİ İNSAN
PSİKOLOJİSİNE DAİR DERİNLİKLİ
GÖZLEM GÜCÜNÜ HER SATIRDA BİR
KEZ DAHA HİSSETTİRİYOR.

